

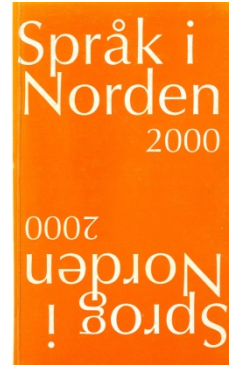
Sprog i Norden

Titel: Internordisk kommunikation – kurs i skandinaviske vid Islands universitet
våren 1999

Forfatter: Elisabeth Alm

Kilde: Sprog i Norden, 2000, s. 45-49

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk språkråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Internordisk kommunikation – kurs i skandinaviska vid Islands universitet våren 1999

Elisabeth Alm

Vid Islands universitet utgör danska, norska, svenska och finska självständiga examensämnen. Man studerar alltså inget ämne som heter *Nordiska språk*, utan de nordiska språken kan läsas som huvudämne respektive biämne i en akademisk BA-examen (90 poäng). Danska kan också läsas som huvudämne i en MA-examen.

Gemensamma kurser i nordisk kultur

För att öka kunskapen om de skandinaviska språken och den gemensamma nordiska kulturen har de nordiska utlandslektörerna sedan 1994 erbjudit de studerande olika typer av gemensamma kurser med nordiskt kulturellt innehåll: Nordisk film, Nordisk dramatik, Nordisk barn- och ungdomslitteratur och Nordisk kvinnolitteratur. Dessutom har man haft gemensamma introduktionskurser i lingvistik och litteraturvetenskap. Kursdeltagarna har alltså bestått av studenter som läser danska, norska och svenska, och undervisningen i de gemensamma kurserna har skett på dessa språk. Lärarna har något av de skandinaviska språken som modersmål eller har mycket goda kunskaper i något av språken.

Varför en kurs i skandinaviska?

Även om man under lång tid har undervisat (och undervisar) danska språket som främmande språk i de isländska skolorna, så visar erfarenheterna att islänningar också behöver kunskaper i andra skandinaviska språk för att kunna anpassa sin danska så, att mesta möjliga språkförståelse uppnås i nordiska sammanhang. Detta gäller för alla typer av nordiskt samarbete: på ministernivå, inom fackliga organisationer, inom den stadigt

ökande resebyråbranschen m.m. Lärare i danska på Island behöver också kunskaper i svenska och norska, eftersom både svenskan och norskan ska behandlas i undervisningen både på grundskolan och gymnasiet.

Mot bakgrund av detta erbjöds de studerande under vårterminen 1999 en kurs i internordisk kommunikation (2,5 poäng).

Målsättningen för kursen var:

- att öka medvetenheten om de skandinaviska språkens gemenskap
- att bygga upp en kompetens som möjliggör för de studerande att använda sina språkkunskaper i respektive danska, norska och svenska som nycklar till de övriga skandinaviska språken.

Huvudvikten lades vid talat språk, men avsikten var också att göra de studerande medvetna om hur läsförståelse av ett skandinaviskt språk kan underlätta talförståelse av andra skandinaviska språk.

Utgångspunkten var att använda ett autentiskt praktiskt tal-språk och utifrån det göra de studerande medvetna om:

- uttalskillnader som kan försvåra kommunikationen eller skapa missförstånd mellan de skandinaviska språken
- avvikelser inom det gemensamma skandinaviska ordförrådet som kan skapa missförstånd (falska vänner, låneord o.likn.).

Uppläggnig och innehåll

Vi organiserade undervisningen på så sätt att den svenska och den norska lektorn tillsammans genomförde hälften av lektionerna (6 dubbeltimmar), och den danska och den finska (finlandssvenska) de återstående sex, med samma tema för lektionerna.

Auður Hauksdóttir, lektor i danska vid Islands universitet och initiativtagare till kursen, ansvarade för introduktionsföreläsning och avslutning. Syftet med hennes deltagande var att sätta

undervisningen i en nationell kontext och ge de studerande kunskap om islänningarnas mångsidiga kontakter med det övriga Norden. De studerande fick därvid möjlighet att ta del av statistik rörande t.ex. antalet islänningar som under de senaste årtiondena utvandrat till övriga nordiska länder, invandring till Island från Danmark, Finland, Norge och Sverige, antal isländska studerande i det övriga Norden, antal turister från övriga nordiska länder etc. Genom att lärarna på lektionerna talade sina respektive skandinaviska modersmål och kunde göra sig förstådda sinsemellan utan större svårighet, kunde de studerande uppleva rent praktiskt att det inte är så svårt att förstå andra skandinaviska språk, om man har kunskaper i ett av dem.

De enstaka fall när lärarna inte förstod varandra eller missförstod varandra, var ur undervisningssynpunkt ett stort plus eftersom det gav ett gyllene tillfälle att analysera vad som orsakade kommunikationsbrottet i just det speciella fallet.

Vid alla undervisningstillfällen kunde de två lärarna dessutom hela tiden på detta sätt göra de studerande medvetna om skillnader och likheter i uttal och ordförråd mellan de två språken. De studerande fick härigenom hela tiden information om vilka strategier de kunde använda för att själva göra sig förstådda och för att lättare förstå ett annat skandinaviskt språk.

Kursinnehåll – Vad förstår jag inte och varför?

Undervisningsmaterialet bestod dessutom av olika typer av talat och skrivet material på de skandinaviska språken, t.ex. videoinspelningar av respektive lands nyårskrönikor och nyårstal, spelfilmen *Hamsun*, där de olika skandinaviska språken förekommer, barnbokstexter och tidningstexter.

Eftersom ett viktigt moment i kursen var att försöka göra de studerande medvetna om *varför* de har svårt att förstå ett annat skandinaviskt språk, fick de ett frågeformulär där de kunde göra en analys av sig själva för att på detta sätt komma åt underliggande faktorer som t.ex. eventuella tidigare negativa

erfarenheter i skolan eller kontakter med andra skandinaver, vilket kunde blockera språkförståelsen.

Ett annat frågeformulär gällde *vad* i det aktuella språket som gjorde det så svårt att förstå: uttal av enskilda ljud, ordförrådet, talhastigheten, otydligt tal etc. Avsikten med detta formulär var att på så sätt få en bild av vilket eller vilka moment som den enskilde eleven hade svårighet med. Slutfrågan var: Vad behöver jag göra för att förbättra min förståelse av de andra skandinaviska språken? Ett inte oviktigt perspektiv!

I anslutning till det talade och skrivna materialet hade vi diskussioner i mindre grupper och sedan i storgrupp, där resultat och erfarenheter redovisades. Vid dessa diskussioner talade givetvis de studerande det skandinaviska språk som de läste vid universitetet. Men målet var hela tiden största möjliga språkförståelse, och det innebar att de måste försöka anpassa sitt språk så mycket som möjligt till de övriga – inte tala alltför fort, tala relativt tydligt, kanske välja ett annat ord som kunde förstås lättare, kanske omformulera en mening osv.

Falska vänner och umgängesregler

Ett annat moment var genomgång av det gemensamma skandinaviska ordförrådet med avseende på falska vänner och låneord. Vid det tillfället var lärare från alla språken närvarande och visade med små rollspel hur kommunikationen mellan skandinaver hastigt kan bryta samman på grund av olika betydelser i ordförråden.

I samband med detta lektionspass gick vi också igenom olika funktioner *vad* gäller sociokulturell kompetens, t.ex. umgängesregler i de nordiska länderna: hur man hälsar, skålar, tackar, tackar för senast, beklagar och liknande uttryck i vardagslivet som kan underlätta språkförståelsen och samvaron.

Vid tentamen var tre lärare från var sitt skandinaviskt språk närvarande. De studerande fick tidningsartiklar på ett av de språk som de inte läser vid universitetet. De fick 30 minuter att förbereda sig och fick veta att de skulle återge artikelns innehåll

och sedan diskutera det med de tre lärarna. De fick också lyssna på ett avsnitt ur ett radioprogram och samtala om det.

Utvärdering

En kurs som genomförs för första gången innebär ofta ett vågspel, och det är egentligen bara först när kursen är avslutad som man är riktigt klar över i hur hög grad ambitioner och målsättning å ena sidan och resultatet å den andra överensstämmer. Ingen av lärarna hade någon erfarenhet av att planera eller undervisa en sådan kurs, och vi hade inte heller andras erfarenheter att dra nytta av.

Att ha lärare både i svenska och finlandssvenska visade sig vara ett misstag, eftersom språken skiljer sig alltför litet åt för att motivera en sådan uppdelning. Att genomgående ha två lektioner med samma tema, fastän på olika språk, upplevdes ibland av de studerande som alltför enformigt. Allt kan göras bättre, och vi har fått många nyttiga erfarenheter, både positiva och negativa, som vi kan använda oss av vad gäller genomförande av nästa kurs. Det har varit mycket inspirerande och stimulerande att undervisa studenter med kunskaper i de olika skandinaviska språken och också att ta del av deras erfarenheter. Det är vår övertygelse att kurser som på olika sätt gör de studerande mer medvetna om i hur hög grad kunskaper i ett skandinaviskt språk underlättar förståelsen av de övriga, är ett viktigt steg för att öka språkförståelsen i Norden.